

Get Milchama – Chazon Yechezkel

Nov. 9, 1997

שו"ת מלמד להועיל חלק א (אורח חיים) סימן מב

תשובה זאת כתבתי להראות בעליל שאף עפ"י דינא דש"ס ופוסקים אנו מחוייבים לשמור פי מלך וחקי המדינה בארץ אשכנז. שאלה: בזמן הזה אשר ברוב תושבות היהודים מטעם המלך והמדינה כל איש אשר הוא בריא אולם צריך ליכנס אל חיל המלחמה ולמלאות צבאו שם שנה שנתים או שלש שנים, והוא אנוס שם לחלל שבתות וימים טובים, **אי מחוייב היהודי הירא את דבר ד' והשומר כל מצות התורה לעביד כל מה דאפשר להפטר מעבודת הצבא, כדי שלא יבא לידי חילול שבת או לא.** תשובה: שאלה גדולה שאלת והיא צריכה עיון רב כדי להשיב עליה על פי דינא דש"ס ופוסקים לחוד, ולא עפ"י נטיית לבנו לבדה, ועל כן אמרתי תחילה לא אלך למקום אשר לבי חפץ כי אצא לי ואראה ואעיין על משכנות הרועים הם בעלי הש"ס והפוסקים. והם ישיבו אותי דבר את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה וזה החלי בס"ד:

גרסינן בפרק קמא דשבת דף י"ט ע"א ת"ר אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת במה דברים אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה שפיר דמי ופוסק עמו ע"מ לשבות ואינו שובת דברי רבי ואיתא עוד שם ת"ר אין צרין על עיירות של נכרים פחות מג' ימים קודם לשבת ואם התחילו אין מפסיקין וכן היה שמיא אומר עד רדתה אפילו בשבת. ודברי ב' הברייתות האלו מפורשים בספרי פ' שופטים פיסקא ר"ג וז"ל שם: ואין צרים על עיר תחילה בשבת אלא קודם לשבת ג' ימים ואם הקיפום ואירעה שבת להיות אין השבת מפסקת מלחמה. זו אחת מג' דברים שדרש שמאי הזקן אין מפליגין את הספינה לים הגדול אלא ג' ימים קודם לשבת בד"א בדרך רחוקה אבל בדרך קרובה מפליגים אותה. ע"כ. ואיתא עוד שם בפיסקא ר"ד: עד רדתה אפילו בשבת ע"כ. וקודם להנ"ל תניא בספרי בפיסקא ר"ג: ימים רבים ימים שנים רבים שלשה מכאן אמרו אין צרים על עיר של גוים פחות משלשה ימים קודם לשבת ע"כ. ואציגה לפניך ג"כ מה שמצאתי במדרש הגדול כ"י מארץ תימן וז"ל שם: ובנית מצור בין בחול בין בשבת מה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר כל דבר חוץ ממלחמת רשות או אף במלחמת רשות ומה אני מקיים ובנית מצור בשאר כל הימים חוץ מן השבת או אף בשבת ת"ל עד רדתה אפילו בשבת דברי ר' יאשיה, רבי אומר זה אחד מן הדברים שדרש שמאי הזקן אין מפליגין את הספינה בים הגדול אלא קודם לשבת שלשה ימים במה דברים אמורים בדרך רחוקה אבל אם היתה דרך קרובה אפילו בערב שבת מפליגין אותה, אין צרין על עיר תחילה בשבת אלא קודם לשבת שלשה ימים ואם הקיפום ואירעה שבת להיות אין השבת מפסקת מלחמה, ע"כ. וע' בספר לקוטי מכילתא שלי דף כב/עד כד/ ותראה שהדרש ימים שנים רבים שלשה הוא מהתנא דבי רב שכן נמצא דרש זה בספרא גבי זבה, ומאמר ר' יאשיה וכו' הוא מתנא דבי ר' ישמעאל, ואין מקום להאריך.

וכתב הרז"ה בס' המאור דטעמא דאין מפליגין ואין צרין הוא משום דכולהו מקום סכנה הוא וכל שלשה ימים קודם השבת קמי שבתא מקרי ונראה כמתנה לדחות את השבת מפני שאין דבר העומד בפני פקוח נפש וה"ה להפריש במדברות ולכל מקום סכנה שאדם עתיד לחלל בו את השבת ע"כ, והביאו הר"ן בהלכות. וכתב הריב"ש בתשובה סי' י"ז וי"ח וק"א דמתורת רז"ה למדנו שמותר לילך בג' ימים הראשונים של שבוע למקום סכנה אע"פ שיודע בודאי שיצטרך לחלל שבת, ולדבר מצוה מותר לילך אפי' בערב שבת דאמרינן בש"ס בד"א בדבר הרשות אבל בדבר מצוה שפיר דמי לדעת הרז"ה והר"ן אפי' במקום שבודאי יצטרך לחלל שבת וכ"כ הרשב"ץ והכל הובא בב"י או"ח סי' רמ"ח. ועיין בש"ך י"ד סי' רס"ו ס"ק י"ח דמתיר מילה שלא בזמנה בה' בשבת אף שנראה כמתנה לחלל שבת בשלישי למילה משום דלדבר מצוה שרי אפילו בערב שבת. ואף דמדברי הט"ז או"ח סי' רס"ב ס"ק ג' ומדברי המ"א או"ח סי' של"א ס"ק ט' היה נראה דאסור ג' ימים קודם לשבת אף במקום מצוה היינו טעמא משום דאפשר למולו ביום אחר ולא יהי' שום חיסור מצוה בזה דבלא"ה אינה בזמנה, אבל פשיטא דאם יתבטל שום מצוה ע"י שמאחרין המעשה דמותר לעשות אפי' בערב שבת אף שיבא ע"י זה לחילול שבת במקום סכנה. חוץ מזה י"ל שהמ"א ס"ל באמת כהש"ך דמותר גם במילה שלא בזמנה משום דבר מצוה אלא דלרוחא דמילתא כתב דבזמן הזה אפילו להרשב"ץ דאוסר מילה שלא בזמנה ביום ה' שרי לדידן דאין רוחצין, וכן משמע במחצית השקל שפי' כן דברי המ"א, ומה שדחה האלי' רבה ראית הש"ך ממפליגין בספינה לדבר מצוה ממה שפסקו שם שצריך להתנות עם הנכרי שישבות כבר הקשה על זה הרב הגאון מו"ה ברוך פרענקעל בהגהותיו ל"ד סי' רס"ו שדבריו צריכים עיון גדול שהרי לדעת הרז"ה מותר אפי' היכי שהישראל עצמו יבוא לידי חילול שבת וכמ"ש הריב"ש ופוסק עמו לשבות היינו במקום דאפשר.

אמנם באו"ח בסי' רמ"ח ס"ק י"ד הביא המ"א בשם ריב"ל ורדב"ז דאם יודע בודאי שיצטרך לחלל שבת אסור אפילו ביום א' ב' ג', עיי"ש, אך כבר כתב האלי' רבא ס"ק י"ב דאין לזוז מפסק הש"ע והלבוש שהרדב"ז והריב"ל אין להם שום ראייה דביודע בודאי אסור. וכן משמע מדברי הריב"ש דאף ביודע בודאי שיבא לידי חילול שבת מותר.

ומעתה נבוא לעניינינו הנה אין ספק כי **הדא שלא יבריה עצמו ע"י טצדקי מן הצבא הוא יותר מדבר מצוה, כי מי שעושה כן גורם ח"ו חילול השם אם יודע הדבר וגורם רעה ליהודים** כי שונאי יהודים אומרים שהיהודים אינם עושים את דתי המלכות, ומעתה אם הדין שמי שהולך לצבא ביום א' ב' ג' אינו עושה איסור לרוב הפוסקים אפילו אם ודאי יבוא לידי חילול שבת ע"י אונס, ואם הוא עושה לדבר מצוה כגון להציל נפשות ישראלים או לשאר מצוה מותר אפילו בערב שבת לילך בעצמו אל צבא המלחמה, א"כ ק"ו אם הוא אינו הולך בעצמו רק שנלקח עפ"י דינא דמלכותא שבודאי שאינו מחוייב להבריח עצמו מזה אף שבודאי יבוא לידי חילול שבת, באשר כי ע"י ההברחה יכול לגרום כמה מכשולים וא"כ שב ואל תעשה בכאן ודאי עדיף מדבר מצוה.

ועוד אם אנו נאמר דמחוייב להבריה עצמו כדי שלא יבוא לידי חילול שבת, א"כ כל איש ישראל ימצא עצמו מחוייב לעשות כן ובודאי רובם לא ישיגו חפצם ויגרום חילול השם גדול ח"ו על חנם. אשר ע"כ הטוב, כי פי מלך שמור, **ואולי תמצא חן בעיני השרים ויניחו לך לשמור השבת ותעשה הטוב בעיני אלקים ואדם, כי הבא לטהר מסייעין לו מן השמים.** ואם תעשה מעשיך לשם שמים הכל לך ישלימו ושכון בארץ ורעה אמונה ושלוה על ישראל.